

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

આસા રામ

વિરુદ્ધ

જિલ્લા બોર્ડ, મુઝફ્ફરનગર

[ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ એસ. આર. દાસ, ન્યાયમૂર્તિઓ ભગવતી, બી.

પી. સિંહા, સુબ્બા રાવ અને કે. એન. વાંચૂ]

કાયદાનો વિરોધાભાસ-બે જુદી જુદી સંસ્થાઓ પર સમાન સત્તા પ્રદાન કરતા બે કાયદાઓ- 'સમિતિ' અને 'પંચાયત', જો અર્થમાં સમાન હોય તો-યુ. પી. જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમ (યુ. પી. X/૧૯૨૨), કલમ ૮૩ (૩), ૧૦૬ અને ૧૭૪(૧)(કે)-યુ. પી. ટાઉન એરિયા એક્ટ (યુ. પી. II/૧૯૧૪), ૧૯૩૪ માં થયેલ સુધારા મુજબ કલમ ૨૬(એ).

અપીલકર્તા એ વિસ્તારમાં વીજળીની મદદથી મશીનો ચલાવી રહ્યો હતો જે સ્વીકાર્ય રીતે જલાલાબાદ નગર વિસ્તારની અંદર હતું.તેમણે યુ. પી. જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૧૦૬ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૧૭૪(૧)(કે) હેઠળ

પ્રતિવાદી, જિલ્લા બોર્ડ મુઝફ્ફરનગર દ્વારા ઘડવામાં આવેલા મુઝફ્ફરનગર ફેક્ટરીઓના પેટા-કાયદા દ્વારા જરૂરી મશીનો ચલાવવા માટે લાઈસન્સ લીધું ન હતું અને પ્રતિવાદી દ્વારા તેમની સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે પેટા-કાયદાઓ નગર વિસ્તારને લાગુ પડતા નથી અને તેના માટે લાઈસન્સ લેવાની જરૂર નથી. જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૧૭૪(૧)(કે) અને ટાઉન એરિયા એક્ટની કલમ ૨૬(એ) બંને આક્રમક વેપારના નિયમન માટે જોગવાઈ કરે છે અને સ્વીકાર્યું છે કે અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવતો વેપાર આક્રમક વેપાર હતો. જિલ્લા બોર્ડને કલમ ૧૭૪(૧)(કે) હેઠળ ગ્રામીણ વિસ્તારો માટે પેટા-કાયદા ઘડવાની સત્તા હતી જેમાં શહેરી વિસ્તારોનો સમાવેશ થાય છે. પરંતુ જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૮૩(૩) એ 'નગર પંચાયત' માં નિહિત કોઈપણ સત્તાનો ઉપયોગ નગર વિસ્તારની મર્યાદામાં કરવાની જિલ્લા બોર્ડની સત્તા છીનવી લીધી હતી. તેમ છતાં 'નગર પંચાયત' શબ્દોને ૧૯૩૪ માં એક સુધારા દ્વારા નગર વિસ્તાર અધિનિયમમાં 'નગર વિસ્તાર સમિતિ' શબ્દો દ્વારા બદલવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૮૩(૩) માં કોઈ અનુરૂપ સુધારો કરવામાં આવ્યો ન હતો. પ્રતિવાદીએ દલીલ કરી હતી કે હવે ત્યાં કોઈ નગર પંચાયતો ન હોવાથી, કલમ ૮૩(૩) જિલ્લા બોર્ડને નગર વિસ્તારો માટે પેટા-કાયદા ઘડવાથી રોકતી નથી.

એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે પ્રતિવાદીને નગર વિસ્તાર માટે પેટા-કાયદા ઘડવાની કોઈ સત્તા નથી અને પરિણામે, અપીલકર્તાની કાર્યવાહી ખરાબ હતી. 'સમિતિ' શબ્દ માત્ર 'પંચાયત' શબ્દનો અનુવાદ હોવાથી, નગર વિસ્તાર અધિનિયમમાં 'પંચાયત' શબ્દ માટે 'સમિતિ' શબ્દના વિકલ્પથી કોઈ નોંધપાત્ર ફેરફાર થયો ન હતો અને પરિણામે જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૮૩(૩) હેઠળ પ્રતિબંધ સંપૂર્ણ અમલમાં રહ્યો હતો.

જ્યારે કોઈ મોટા વિસ્તાર સાથે કામ કરતી સંસ્થા હોય અને તે વિસ્તારમાંથી એક નાનો વિસ્તાર કોતરવામાં આવે છે જે અન્ય સંસ્થા સાથે જોડાયેલો હોય, ત્યારે નાના વિસ્તારને સંચાલિત કરતી સંસ્થાને સત્તા આપતો કાયદો મોટા વિસ્તારને સંચાલિત કરતી સંસ્થાને સત્તા આપતા કાયદા પર પ્રભુત્વ ધરાવતો હોવો જોઈએ. જો ૧૯૩૪નો

કાયદો ટાઉન એરિયા એક્ટમાં સુધારો કરીને એક નવી સંસ્થા, ટાઉન એરિયા કમિટીને અસ્તિત્વમાં લાવે છે, તો તેનો અર્થ એ છે કે ૧૯૩૪માં મોટા વિસ્તારમાંથી એક નાનો વિસ્તાર બનાવવામાં આવ્યો હતો અને નવી વૈધાનિક સંસ્થાને આપવામાં આવેલી સત્તાઓ પ્રબળ બનશે.

જ્યાં બે કાયદાઓ બે સંસ્થાઓને સત્તાનો ઉપયોગ કરવાની સત્તા આપે છે જે સહ-અસ્તિત્વમાં ન હોઈ શકે, ત્યાં પહેલાનું પછીના કાયદા દ્વારા રદ કરવામાં આવે છે. આ સિદ્ધાંત પર પણ નગર વિસ્તાર સમિતિની સત્તા, જે તેને ૧૯૩૪ માં અસ્તિત્વમાં આવેલી નવી સંસ્થા માનવામાં આવે, તો જિલ્લા બોર્ડની સત્તા પર પ્રભુત્વ હોવું જોઈએ.

કિંગ વિ. ધ જસ્ટિસ ઓફ મિડલસેક્સ, (૧૮૩૧) ૧૬૯ ઈ. આર. ૧૩૪૭ અને *ડાઉ વિ. ધ મેટ્રોપોલિટન બોર્ડ ઓફ વર્ક્સ*, (૧૮૬૨) ૧૩૩ આર. આર. ૩૧૧ પર આધાર રાખ્યો હતો.

વેપારનું નિયમન કરવાની સત્તામાં લાઈસન્સ બહાર કાઢવા માટે જરૂરી પેટા-કાયદાઓ ઘડવાની સત્તાનો સમાવેશ થાય છે.

મોહમ્મદ યાસિન વિરુદ્ધ ધ ટાઉન એરિયા કમિટી, જલાલાબાદ, [૧૯૫૨] એસસીઆર ૫૭૨, નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો છે.

ફોજદારી અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૧૯/૧૯૫૬.

મુઝફ્ફરનગરના એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજિસ્ટ્રેટ(જે) ના ૧૩ જુલાઈ, ૧૯૫૫ના આદેશ વિરુદ્ધ ૧૧ મે, ૧૯૫૬ના રોજ અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટના ક્રિમિનલ રિવિઝન નંબર ૧૭૨૪/૧૯૫૫ ના ચુકાદા અને આદેશ સામે અપીલ, ક્રિમિનલ

રિવિઝન નંબર ૧૭/૧૮ માં, ૧૪ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૫ના રોજ ક્રિમિનલ કેસ નંબર ૧૩૨/૧૯૫૫ માં મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, મુઝફ્ફરનગરના નાટકને સમર્થન આપતા.

અપીલકર્તા વતી રામેશ્વર નાથ અને એસ. એન. એન્ડલી.

સામાવાળા વતી ભારતના સોલિસિટર જનરલ સી. કે. ડાફ્ટરી અને પી. સી. અગ્રવાલ હાજર રહ્યા હતા.

૩ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૮. કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ, વાન્યૂ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા પ્રમાણપત્ર પરની આ અપીલ યુ. પી. ડિસ્ટ્રિક્ટ બોર્ડ એક્ટ, (યુ. પી. X/૧૯૨૨) અને યુ. પી. ટાઉન એરિયા એક્ટ, (યુ. પી. II/૧૯૧૪) ની કેટલીક જોગવાઈઓના અર્થઘટનને લગતા પ્રશ્ન ઉઠાવે છે. જે હકીકતો પર પ્રશ્ન ઊભો થયો છે તે જણાવવું જરૂરી છે. આસા રામ અપીલકર્તા એવા પરિસરમાં વીજળીની મદદથી અમુક મશીનો ચલાવે છે જે વર્ષ ૧૯૫૩-૫૪ થી જલાલાબાદ નગર વિસ્તારની અંદર છે. જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૧૦૬ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૧૭૪(૧)(કે)

હેઠળ મુઝફ્ફરનગર જિલ્લા બોર્ડ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા મુઝફ્ફરનગર ફેક્ટરીઓના પેટા-કાયદાના પેટા-કાયદા (૭) અનુસાર તેમણે આ મશીનો ચલાવવા માટે લાયસન્સ લીધું ન હતું. પરિણામે, સંબંધિત પેટા-નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરવા બદલ તેમની સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.તેમણે સ્વીકાર્યું કે તેઓ સત્તાની મદદથી આ મશીનો ચલાવી રહ્યા હતા; પરંતુ તેમની દલીલ હતી કે જ્યાં મશીનો ચાલી રહ્યા હતા તે પરિસર જલાલાબાદના નગર વિસ્તારમાં હોવાથી, જિલ્લા બોર્ડ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા પેટા-કાયદાઓ તેમને લાગુ પડતા ન હતા અને તેમના માટે લાઈસન્સ લેવાની જરૂર નહોતી, અને પેટા-કાયદાના ઉલ્લંઘન માટે જિલ્લા બોર્ડના કહેવા પર તેમની કાર્યવાહી ખરાબ હતી.આ મુદ્દાનો નિર્ણય જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૯૩(૩) અને નગર વિસ્તાર અધિનિયમની કલમ ૨૬ના નિર્માણ પર આધારિત હતો.

ટ્રાયલ મેજિસ્ટ્રેટનો અભિપ્રાય હતો કે, ઉપરોક્ત કલમોના નિર્માણ પર, જિલ્લા બોર્ડ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા પેટા-કાયદાઓ જલાલાબાદ નગર વિસ્તારની અંદરના પરિસરમાં લાગુ પડતા નથી, અને તેથી, આસા રામે લાઈસન્સ લેવાની જરૂર નથી.પરિણામે તેણે આસા રામને નિર્દોષ જાહેર કર્યો હતો. જિલ્લા બોર્ડ દ્વારા પુનરાવર્તન અરજી કરવામાં આવી હતી, જેને મુઝફ્ફરનગરના વધારાના જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ (ન્યાયિક) દ્વારા બરતરફ કરવામાં આવી હતી, જેઓ મેજિસ્ટ્રેટના મંતવ્ય સાથે સંમત થયા હતા.ત્યારબાદ જિલ્લા

બોર્ડ અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટમાં ગયું હતું.આ પુનરાવર્તનની સુનાવણી એક વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જેમણે ત્રણ પ્રશ્નો તૈયાર કર્યા હતા જે નિર્ધારણ માટે ઊભા થયા હતા, એટલે કે:

(૧) શું લોટ મિલ વગેરે ચલાવવી એ આક્રમક વેપાર છે?

(૨) શું યુ. પી. ટાઉન એરિયા એક્ટની કલમ ૨૬ (એ) માં વપરાયેલ 'નિયમન' શબ્દમાં લાઈસન્સ જારી કરવાની શક્તિનો સમાવેશ થાય છે?અને

(૩) શું જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૯૩(૩) નગર વિસ્તાર સમિતિની તરફેણમાં જિલ્લા બોર્ડની સત્તાના હસ્તાંતરણ સમાન છે?

પ્રથમ પ્રશ્ન પર, વિદ્વાન ન્યાયાધીશનો અભિપ્રાય હતો કે આસા રામ દ્વારા ચલાવવામાં આવતા મશીનો ટાઉન એરિયા એક્ટની કલમ ૨૬ (એ) ની જોગવાઈઓ હેઠળ આવશે, જોકે તેમણે એવો પણ મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે તેમના માટે મુદ્દો નક્કી કરવો જરૂરી નથી.બીજા પ્રશ્ન પર, તેમણે એવું માન્યું હતું કે 'નિયમન' માં લાઈસન્સ આપવાની શક્તિનો સમાવેશ થતો નથી, જો કે આ તે હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ ઓથોરિટી વિરુદ્ધ હતું, જેનો અહેવાલ મ્યુનિસિપલ બોર્ડ, હાથરસ વિરુદ્ધ બોહરે નારાયણ દત્ત, [એઆઈઆર ૧૯૪૮ અલ્હાબાદ

૧] તરીકે આપવામાં આવ્યો હતો.તેમણે આ સંબંધમાં મોહમ્મદ યાસીન વિરુદ્ધ ધ ટાઉન એરિયા કમિટી જલાલાબાદ [(૧૯૫૨) એસસીઆર ૫૭૨] માં પણ આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો.ત્રીજા પ્રશ્ન પર તેમનો મત હતો કે કલમ ૯૩(૩) જિલ્લા બોર્ડને નગર વિસ્તારમાં કોઈ પણ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે જે તેમાં ઉલ્લેખિત સંસ્થામાં નિહિત છે.તેમણે વધુમાં એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે ૧૯૩૪માં ટાઉન એરિયા એક્ટમાં થયેલા સુધારા, જેના દ્વારા ટાઉન એરિયા એક્ટમાં આવતા 'પંચાયત' શબ્દને 'સમિતિ' શબ્દ દ્વારા બદલવામાં આવ્યો હતો, તેનાથી કોઈ ફરક પડ્યો ન હતો, તેમ છતાં જિલ્લા બોર્ડ એક્ટની કલમ ૯૩(૩) માં 'ટાઉન એરિયા એક્ટ' માં કરવામાં આવેલા ફેરફારને અનુરૂપ 'ટાઉન એરિયા કમિટી' શબ્દોને 'ટાઉન પંચાયત' શબ્દો સાથે બદલીને એક સાથે સુધારો કરવામાં આવ્યો ન હતો. પરંતુ બીજા પ્રશ્ન પરના તેમના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને, એટલે કે 'નિયમન' માં લાઈસન્સ આપવાની શક્તિનો સમાવેશ થતો નથી, તેમણે એવું માન્યું હતું કે શહેરના વિસ્તારોની અંદરના પરિસરમાં લાઈસન્સ લેવા માટે જિલ્લા બોર્ડ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા પેટા-કાયદા.તેથી, તેમણે નિર્દોષ મુક્તિનો ચુકાદો રદ કર્યો અને ફરીથી સુનાવણીનો આદેશ આપ્યો.તેમણે આ અદાલતમાં અપીલ કરવાની છૂટ પણ આપી હતી.

ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા ઘડવામાં આવેલા ત્રણ મુદ્દાઓ આપણી સમક્ષ પણ નિર્ણય માટે ઊભા થાય છે.જિલ્લા બોર્ડ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલ પ્રથમ મુદ્દા પર નિર્ણયની ચોકસાઈને પડકારતા નથી, એટલે કે, અપીલકર્તા જે મશીનો ચલાવી રહ્યો છે તે ટાઉન એરિયા એક્ટની કલમ ૨૬ (એ) ના સંબંધિત શબ્દોમાં આવશે કે કેમ. આ સંબંધમાં નિર્ણય સાચો છે કે નહીં તે જોવા માટે બે કાયદાઓની બે જોગવાઈઓ નક્કી કરવી પૂરતી છે.જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૧૭૪(૧)(કે), જે હેઠળ પેટા-કાયદાઓ ઘડવામાં આવ્યા હતા તે આ શરતોમાં છે -

"કતલખાનાઓ અને આક્રમક, ખતરનાક અથવા અપ્રિય વેપાર, કોર્લિંગ અથવા પ્રથાઓનું નિયમન કરવું અને આ હેતુ માટે બોર્ડ દ્વારા કરવામાં આવેલા ખર્ચને ચૂકવવા માટે ફી નક્કી કરવી.

ટાઉન એરિયા એક્ટની કલમ ૨૬ (એ) આ શરતોમાં છે -

"સમિતિ સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા લેખિતમાં જોગવાઈ કરી શકે છે અને જો જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સલાહ આપવામાં આવે તો તે નગર વિસ્તારની અંદર નીચેની તમામ અથવા કોઈપણ બાબતો માટે જોગવાઈ કરશે, એટલે કે:-

(એ) આક્રમક કોલિંગ અથવા વેપારનું નિયમન;

....."

તેથી તે સ્પષ્ટ છે કે ટાઉન એરિયા એક્ટની કલમ ૨૬ (એ) જિલ્લા બોર્ડ એક્ટની કલમ ૧૭૪(૧)(કે) સાથે સહ-વ્યાપક છે, જ્યાં સુધી આક્રમક વેપાર અથવા કોલિંગના નિયમનની વાત છે. વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલ હાઈકોર્ટના એ તારણનો વિરોધ કરતા નથી કે આસા રામ દ્વારા વિજનીની મદદથી તેના મશીનો સાથે કરવામાં આવતા વેપાર આક્રમક વેપાર છે, તેથી તે અનુસરે છે કે નગર વિસ્તાર સમિતિ પાસે આ વેપાર તેમજ જિલ્લા બોર્ડનું નિયમન કરવાની સત્તા છે.

જ્યાં સુધી બીજા મુદ્દાની વાત છે, વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલ સ્વીકારે છે કે 'નિયમન' માં લાઈસન્સ જારી કરવાની શક્તિનો સમાવેશ થશે—અને તે ખૂબ જ યોગ્ય છે. અમારા ધ્યાનમાં એવો કોઈ કેસ લાવવામાં આવ્યો નથી જેમાં આ અદાલતે એવું માન્યું હોય કે 'નિયમન' ની સત્તામાં લાઈસન્સ જારી કરવાની શક્તિનો સમાવેશ થતો નથી અને લાઈસન્સ જારી કરવું એ પ્રતિબંધ સમાન છે અને વેપાર અથવા વ્યવસાય ચલાવવા પર પ્રતિબંધ નથી. તે નિર્દેશ કરવા માટે પૂરતું છે કે જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમ કે જેના હેઠળ આ પેટા-કાયદાઓ ઘડવામાં આવ્યા છે તે ખાસ કરીને લાઈસન્સ આપવા માટે ક્યાંય પણ પ્રદાન કરતું નથી. કલમ ૧૭૪(૧)(કે) પોતે જ માત્ર આક્રમક વેપાર વગેરેના નિયમનની વાત

કરે છે, અને ઘણા શબ્દોમાં લાઇસન્સ જારી કરવાની સત્તા આપી નથી.તે સાચું છે કે કલમ ૧૦૬ એ જોગવાઈ કરે છે કે બોર્ડ કોઈપણ લાઇસન્સ, મંજૂરી અથવા પરવાનગી માટે પેટા-કાયદા દ્વારા નક્કી કરવા માટે ફી વસૂલ કરી શકે છે જે તે અધિનિયમ દ્વારા અથવા તે હેઠળ આપવા માટે હકદાર છે અથવા જરૂરી છે; પરંતુ તે કલમ માત્ર ફી વસૂલવા માટે જોગવાઈ કરે છે જ્યાં કાયદાની અન્ય જોગવાઈઓ હેઠળ લાઇસન્સ જરૂરી છે અને તે પોતે લાઇસન્સ જારી કરવા માટે અધિકૃત નથી.તેથી, જ્યારે બોર્ડે લાઇસન્સ જારી કરવા સંબંધિત પેટા કાયદો ઘડ્યો ત્યારે તેણે તેની નિયમનની સત્તા હેઠળ આમ કર્યું.ઉચ્ચ અદાલતે આદર સાથે *મોહમ્મદ યાસિનના કેસ* [(૧૯૫૨) એસસીઆર ૫૭૨] ને ગેરસમજ કરી હોય તેવું લાગે છે.તે કેસ એ પ્રશ્ન તરફ વળ્યો કે શું નગર વિસ્તાર સમિતિ ફી લાદી શકે છે અને તે લાઇસન્સ જારી કરી શકે છે કે કેમ તે પ્રશ્ન સાથે વ્યવહાર કર્યો નથી.તે સંબંધમાં જ ઉચ્ચ અદાલતે પસંદ કરેલ નીચેની સજા તે ચુકાદામાં રજૂ થઈ હતી –

"અમને એવી કોઈ સૂચના આપવામાં આવી નથી કે જેમાં યુ. પી. મ્યુનિસિપાલિટીઝ એક્ટની કલમ ૨૯૪ પ્રતિવાદી સમિતિ સુધી લંબાવવામાં આવી હોય.

નગરપાલિકા અધિનિયમની કલમ ૨૯૪ જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૧૦૬ જેવી જ શરતોમાં છે અને ફી વસૂલવાની સત્તા સાથે સંબંધિત છે.એવું લાગે

છે કે ઉચ્ચ અદાલતે લાઈસન્સ આપવા વચ્ચેના તફાવતની દૃષ્ટિ ગુમાવી દીધી છે, જે નિયમનની સત્તા અને લાઈસન્સ-ફી વસૂલવા પર આધારિત છે, જે કાયદામાં તે અસર માટે ચોક્કસ જોગવાઈ હોય તો જ વસૂલ કરી શકાય છે. મોહમ્મદ યાસિનના કેસમાં [(૧૯૫૨) એસસીઆર ૫૭૨] નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો કે લાઈસન્સ-ફી વસૂલવા માટે ટાઉન એરિયા કમિટીને અધિકૃત કરવાની કોઈ જોગવાઈ ન હોવાથી તે આમ કરી શકશે નહીં. જો કે, તેનો અર્થ એ નથી કે 'નિયમન' માં લાઈસન્સ જારી કરવાની શક્તિનો સમાવેશ થતો નથી, જો કે લાઈસન્સ-ફી વસૂલવાની જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં, જો પેટા-કાયદામાં વેપાર અથવા કોલિંગનું નિયમન કરવા માટે લાઈસન્સ જારી કરવાની જરૂર હોય તો લાઈસન્સ વિના જારી કરવું આવશ્યક છે, જેને ટાઉન એરિયા કમિટી ટાઉન એરિયા એક્ટની કલમ ૨૬ (એ) હેઠળ નિયમન કરી શકે છે. તેથી, વિદ્વાન ન્યાયાધીશનો મત કે ટાઉન એરિયા કમિટી વાંધાજનક વેપાર અથવા કોલિંગને નિયંત્રિત કરતા નિયમો ઘડતી વખતે લાઈસન્સ જારી કરી શકતી નથી તે સાચું નથી. આ રીતે ટાઉન એરિયા કમિટી પાસે ટાઉન એરિયા એક્ટની કલમ ૨૬ (એ) હેઠળ તેની નિયમનની શક્તિનો ઉપયોગ કરતી વખતે લાઈસન્સ બહાર કાઢવાની જરૂર હોય તેવા પેટા-કાયદા ઘડવાની સત્તા હશે, જે રીતે જિલ્લા બોર્ડને કલમ ૧૭૪(૧)(કે) હેઠળ પેટા-કાયદા ઘડવાની સત્તા છે, જેમાં અમુક વેપાર કરતા લોકોને લાઈસન્સ લેવાની જરૂર પડે છે. આ આપણને ત્રીજા પ્રશ્ન પર લાવે છે,

એટલે કે, જ્યારે બે વૈધાનિક સંસ્થાઓ એક જ ક્ષેત્રમાં સહવર્તી સત્તા ધરાવે છે ત્યારે શું થાય છે?

કલમ ૧૭૪(૧)(કે) હેઠળ પેટા-કાયદા ઘડવાની જિલ્લા બોર્ડની સત્તા કલમ ૩ (૧૦) માં વ્યાખ્યાયિત ગ્રામીણ વિસ્તાર સુધી મર્યાદિત છે.અમે સમજીએ છીએ કે આ વિભાગમાં તાજેતરમાં ૧૯૫૮ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે અને હવે શહેરી વિસ્તારોને 'ગ્રામીણ વિસ્તાર' ની મર્યાદામાંથી બાકાત રાખવાના છે; પરંતુ સંબંધિત સમયે તે નીચે મુજબ ચાલતું હતું:-

""'ગ્રામીણ વિસ્તાર' એટલે યુનાઈટેડ પ્રોવિન્સ મ્યુનિસિપાલિટીઝ એક્ટ, ૧૯૧૭માં વ્યાખ્યાયિત દરેક મ્યુનિસિપાલિટી અને કેન્ટોનમેન્ટ એક્ટ, ૧૯૧૦માં વ્યાખ્યાયિત દરેક કેન્ટોનમેન્ટને બાદ કરતાં જિલ્લાનો વિસ્તાર.

તેથી, સંબંધિત સમયે, જિલ્લા બોર્ડ પાસે શહેરી વિસ્તારો માટે પણ પેટા-કાયદા ઘડવાની સત્તા હશે.જો કે, ઉદ્ભવતા કોઈપણ સંઘર્ષને ઉકેલવા માટે, કલમ ૯૩(૩) ને જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમમાં સામેલ કરવામાં આવી હતી. તે આ શબ્દોમાં છે -

"આ અધિનિયમમાં કંઈપણ બોર્ડને કોઈ પણ નગરપાલિકા, સૂચિત વિસ્તાર, છાવણી અથવા નગર વિસ્તાર, મ્યુનિસિપલ બોર્ડ, સૂચિત વિસ્તાર સમિતિ, છાવણી સમિતિ, જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ અથવા નગર પંચાયતમાં નિહિત કોઈપણ સત્તાની મર્યાદામાં અમલ કરવા માટે હકદાર બનાવશે નહીં.

આ જોગવાઈમાં કેટલાક અપવાદો છે, પરંતુ વર્તમાન કેસમાં અમે તેમની સાથે સંબંધિત નથી. આ વતી વિજ્ઞાન સોલિસિટર જનરલની દલીલ એ છે કે જો સમાન સત્તા નગર પંચાયતમાં નિહિત હોય તો જિલ્લા બોર્ડને નગર વિસ્તારોમાં વાંધાજનક વેપાર અને કોલિંગનું નિયમન કરવા માટે પેટા-કાયદા ઘડવાની તેની સત્તાથી વંચિત કરવામાં આવશે. તેઓ આગળ કહે છે કે હવે નગર વિસ્તારોમાં સત્તા ધરાવતી કોઈ નગર પંચાયતો નથી, કારણ કે નગર વિસ્તાર અધિનિયમમાં આવતા "નગર પંચાયત" શબ્દોને દરેક જગ્યાએ "નગર વિસ્તાર સમિતિ" શબ્દો દ્વારા બદલવામાં આવ્યા છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૯૩(૩) માં અનુરૂપ સુધારો કરવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી; જો કે જિલ્લા બોર્ડને ૧૯૩૪ સુધી ટાઉન એરિયા એક્ટની કલમ ૨૬ (એ) હેઠળ આવતા વાંધાજનક વેપાર અથવા કોલિંગના નિયમનને લગતા નગર વિસ્તારો માટે પેટા-કાયદા ઘડવાની કોઈ સત્તા નહીં હોય, પરંતુ ૧૯૩૪ના સુધારા પછી તેની પાસે તે સત્તા હશે.

આપણે કહેવું જ પડશે કે આ એક ખૂબ જ તકનીકી દલીલ છે.ટાઉન એરિયા એક્ટ ૧૯૧૪માં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને આ કાયદામાં મૂળ રૂપે કલમ ૨૬ (એ) દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તા નગર પંચાયતને સોંપવામાં આવી હતી, ૧૯૨૦માં યુ. પી. ગ્રામ પંચાયત કાયદો પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કોઈપણ ગામ અથવા ગામોના જૂથો માટે પંચાયતો બનાવવામાં આવી હતી.એવું લાગે છે કે ગ્રામ પંચાયત અધિનિયમ હેઠળ પંચાયતો સાથે મુંઝવણ ટાળવા માટે 'ટાઉન એરિયા એક્ટ' માં નામ બદલીને 'ટાઉન એરિયા કમિટી' કરવું યોગ્ય માનવામાં આવ્યું હતું. પરંતુ અમારા મતે આ માત્ર એક ઔપચારિક ફેરફાર હતો, કારણ કે અંગ્રેજીમાં 'સમિતિ' શબ્દ આખરે હિન્દીમાં 'પંચાયત' શબ્દનો લગભગ અનુવાદ છે.તેથી, જ્યારે નગર વિસ્તાર અધિનિયમમાં 'પંચાયત' ની જગ્યાએ 'સમિતિ' શબ્દને બદલવામાં આવ્યો ત્યારે ખરેખર સારમાં કોઈ ફેરફાર થયો ન હતો અને જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૯૩(૩) હેઠળ જિલ્લા બોર્ડની સત્તા પર પ્રતિબંધ હતો.આ સંબંધમાં, અમારું ધ્યાન *શ્રીમતી હીરા દેવી વિરુદ્ધ જિલ્લા બોર્ડ, શાહજહાંપુર*, [(૧૯૫૨) એસસીઆર ૧૧૨૨] તરફ દોરવામાં આવ્યું હતું.તે કિસ્સામાં, યુપી ડિસ્ટ્રિક્ટ બોર્ડ એક્ટની કલમ ૭૧માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ કલમ ૯૦માં કોઈ અનુરૂપ સુધારો કરવામાં આવ્યો ન હતો.તે સંબંધમાં નીચેના પાના નંબર ૧૧૩૧ પર અવલોકનો કરવામાં આવ્યા હતા:--

"તે દુર્ભાગ્યપૂર્ણ હતું કે જ્યારે વિધાનસભા કાયદાની જૂની કલમ ૭૧માં સુધારો કરવા આવી ત્યારે તે કલમ ૭૧ના સુધારાને અનુરૂપ કલમ ૮૦માં સુધારો કરવાનું ભૂલી ગઈ હતી.પરંતુ આ ખામી આવી કોઈ ઉદાર રચના દ્વારા પૂરી પાડી શકાતી નથી કારણ કે ઉચ્ચ અદાલતે 'કોઈ પણ સત્તામંડળના આદેશો કે જેની મંજૂરી જરૂરી છે' અભિવ્યક્તિ પર મૂકવાની માંગ કરી હતી.તેમાં કોઈ શંકા નથી કે વિધાનસભા દ્વારા પસાર કરાયેલા કાયદાની વિવિધ જોગવાઈઓ સાથે સુમેળ સાધવાનો પ્રયાસ કરવો એ અદાલતની ફરજ છે.પરંતુ તે ચોક્કસપણે કોર્ટની ફરજ નથી કે તે કાયદાની જોગવાઈઓમાં ખામીઓ અથવા ભૂલોને ભરવા માટે વિધાનસભા દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા શબ્દોને લંબાવે.

જોકે, તે કેસ સંપૂર્ણપણે અલગ સંજોગો સાથે સંબંધિત હતો.અહીં આપણે બે વૈધાનિક સંસ્થાઓને સત્તા આપતા બે કાયદાઓ સાથે વ્યવહાર કરી રહ્યા છીએ, અને જો વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલ દ્વારા કરવામાં આવેલી તકનીકી રજૂઆતને ધ્યાનમાં રાખીને સંઘર્ષ હોય અને કલમ ૮૩(૩) ટાઉન એરિયા કમિટીની સહાય માટે ન આવી શકે, તો આપણે હજુ પણ જોવાનું છે કે સંજોગોમાં કયો કાયદો પ્રચલિત થશે.યુ. પી. ડિસ્ટ્રિક્ટ બોર્ડ એક્ટ મોટા વિસ્તાર સાથે સંબંધિત છે જેમાં નગર વિસ્તારનો સમાવેશ થતો વિસ્તાર પણ સામેલ છે.બીજી તરફ ટાઉન એરિયા એક્ટ નાના વિસ્તાર સાથે વ્યવહાર કરે છે અને સૈદ્ધાંતિક રીતે જ્યારે મોટા વિસ્તાર સાથે કામ કરતી સંસ્થા હોય અને તે વિસ્તારમાંથી એક નાનો

વિસ્તાર કોતરવામાં આવે છે જે અન્ય સંસ્થાને સોંપવામાં આવે છે, ત્યારે નાના વિસ્તારને સંચાલિત કરતી સંસ્થાને સત્તા આપતો કાયદો, મોટા વિસ્તારને સંચાલિત કરતી સંસ્થાને સત્તા આપતા કાયદા કરતાં વધુ હોવો જોઈએ.જો 'પંચાયત' શબ્દ માટે 'સમિતિ' શબ્દની અવેજી માત્ર એક અનુવાદ છે, જેમ કે અગાઉ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે, તો ૧૯૩૪ પછી પણ કલમ ૯૩(૩) ની અરજીમાં કોઈ ફરક પડતો નથી.પરંતુ જો તેને માત્ર અનુવાદ તરીકે ગણવામાં ન આવે અને એવું કહેવામાં આવે કે ૧૯૩૪ના સુધારા દ્વારા ટાઉન એરિયા એક્ટ હેઠળ નવી સંસ્થાને સત્તા આપવામાં આવી હતી, તો તેનો અર્થ એ થયો કે ૧૯૩૪માં મોટા વિસ્તારમાંથી એક નાનો વિસ્તાર બનાવવામાં આવ્યો હતો અને ચોક્કસ સત્તાઓ સાથે તેને સંચાલિત કરવા માટે એક નવી વૈધાનિક સંસ્થાની રચના કરવામાં આવી હતી; તે સંજોગોમાં મોટા વિસ્તારમાંથી કોતરવામાં આવેલા નાના વિસ્તારમાં નવી વૈધાનિક સંસ્થાને આપવામાં આવેલી સત્તાઓ પ્રબળ બનશે.

આ સંબંધમાં બે અંગ્રેજી કેસોનો સંદર્ભ આપી શકાય છે, જે સમાન સંજોગોમાં બે કાયદાઓ વચ્ચેના સંઘર્ષને કેવી રીતે ઉકેલવો જોઈએ તે સિદ્ધાંતને નિર્ધારિત કરે છે. *કિંગ વિરુદ્ધ ધ જસ્ટિસ ઓફ મિડલસેક્સ*, [(૧૮૩૧) ૨ બી એન્ડ એડી ૮૧૮; (૧૮૩૧) ૧૦૯ ઈ આર ૧૩૪૭] માં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે -

"જ્યાં સંસદના બે કાયદાઓ, જે એક જ સત્ર દરમિયાન પસાર થયા હતા અને તે જ દિવસે અમલમાં આવવાના હતા, તે એકબીજા માટે પ્રતિકૂળ છે, જ્યાં જેને છેલ્લે શાહી મંજૂરી મળી હતી તે જીતવી જોઈએ અને તે બીજાને રદ કરવા માટે સમાન ગણવામાં આવશે.

ફરીથી ડાઉ, લંડન શહેરના ગટર કમિશનરના કારકુન વિરુદ્ધ મેટ્રોપોલિટન બોર્ડ ઓફ વર્ક્સમાં, [(૧૮૬૨) સીપી ૧૨ સીબીએનએસ ૧૬૧; (૧૮૬૨) ૧૩૩ આરઆર ૩૧૧], તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે—

"જ્યાં બે કાયદાઓ બે જાહેર સંસ્થાઓને એવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની સત્તા આપે છે જે વિધાનસભાના ઉદ્દેશ્ય સાથે સુસંગત ન હોઈ શકે, ત્યાં અગાઉની સત્તા પછીના કાયદા દ્વારા રદ કરવી જરૂરી છે.

તે કિસ્સામાં સંઘર્ષ સિટી ઓફ લંડન સિવર્સ એક્ટ, ૧૮૪૮ની કલમ ૧૪૫ અને મેટ્રોપોલિસ લોકલ મેનેજમેન્ટ એક્ટ, ૧૮૫૫ની કલમ ૧૪૧ વચ્ચે હતો અને બાદવાળા કાયદાનો તેને માન્ય રાખવામાં આવ્યો હતો. આ કેસોનો સિદ્ધાંત વર્તમાન પરિસ્થિતિઓને લાગુ પડશે, અને જો "નગર વિસ્તાર સમિતિ" શબ્દોને "નગર પંચાયત" શબ્દોનો અનુવાદ માનવામાં ન આવે, તો પરિણામ એ છે કે નગર વિસ્તાર સમિતિને કલમ ૨૬(એ) હેઠળ આક્રમક વેપાર અથવા કોલિંગનું

નિયમન કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે, નગર વિસ્તાર સમિતિની સત્તા જિલ્લા બોર્ડ અધિનિયમની કલમ ૧૭૪(૧)(કે) હેઠળ જિલ્લા બોર્ડની સત્તા પર પ્રબળ હોવી જોઈએ. તેથી, અમે અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ, હાઈકોર્ટના આદેશને રદ કરીએ છીએ અને આસા રામ અપીલકર્તાને નિર્દોષ જાહેર કરવાનો આદેશ આપીએ છીએ.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.